

2019. GADA REZULTĀTU PĀRSKATS PAR MVU UN INTELEKTUĀLO ĪPAŠUMU

Kopsavilkums

2019. GADA REZULTĀTU PĀRSKATS PAR MVU UN INTELEKTUĀLO ĪPAŠUMU

Pasūtītājs

*Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojs (EUIPO)
no KPMG Spānijā*

2019. gada oktobris

Kopsavilkums

2019. GADA REZULTĀTU PĀRSKATS
PAR MVU UN INTELEKTUĀLO ĪPAŠUMU

Lai īstenotu Eiropas Savienības (ES) mērķus, liela nozīme ir stiprai un stabilai ekonomikai, savukārt, lai nodrošinātu darbavietu radīšanu un ekonomikas izaugsmi ES, liela nozīme ir maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU).

Nedrīkst pārāk zemu novērtēt MVU nozīmi ES ekonomikā. 2017./2018. gada ziņojumā par ES MVU⁽¹⁾ tika konstatēts, ka tie nodarbina divus no trim darbiniekiem un nodrošina 57 % pievienotās vērtības ES. Tomēr tiek lēsts, ka tikai aptuveni 30–60 % MVU pārsniedz piecu gadu darbības ilgumu tirdzniecībā. Lai palīdzētu ES ekonomikai, MVU šā perioda izturēšanā ir nepieciešams atbalsts, un inovācija ir viens no galvenajiem uzņēmumu izdzīvošanas un izaugsmes iemesliem.

Pateicoties inovācijai, mazie uzņēmumi kļūst stiprāki un piedzīvo izaugsmi, kā arī nodarbina vairāk cilvēku, kā rezultātā ES ekonomika paplašināsies un kļūs stiprāka. Tāpēc ir jāveicina inovācija MVU, lai atbalstītu Komisijas centienus īstenot viedu, ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi.

Inovācijas veicināšanā liela nozīme ir intelektuālajam īpašumam (IĪ), jo tas nodrošina aizsardzības un labumgūšanas mehānismu tiem, kuri iegulda laiku, centienus un naudu inovācijā.

Kopīgajā EUIPO un Eiropas Patentu iestādes (EPO) projektā “Strauji augoši uzņēmumi un intelektuālā īpašuma tiesības”⁽²⁾ tika konstatēts, ka MVU ar reģistrētām intelektuālā īpašuma tiesībām (IĪT) ir par 21 % lielākas iespējas piedzīvot turpmāku izaugsmes periodu un par 10 % lielākas iespējas kļūt par strauji augošu uzņēmumu. Turklāt uzņēmumiem ar virkni IĪT ir vēl lielākas iespējas panākt strauju izaugsmi.

EUIPO 2016. gadā publicēja pirmo rezultātu pārskatu par MVU un IĪ, kurā sniedza ieskatu jautājumā, kāpēc MVU izvēlas reģistrēt vai neregistrēt IĪT un ar kādām ar IĪT saistītām problēmām tie saskaras. Šis pētījums ir citēts vairākos politikas dokumentos gan valsts, gan ES līmenī, tostarp Eiropas Komisijas dienestu darba dokumentā “Intelektuālā īpašuma ieviešana MVU, lai veicinātu inovāciju un izaugsmi”⁽³⁾.

Eiropas Intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumu novērošanas centrs (Novērošanas centrs) kā daļu no apņemšanās ik pēc trim gadiem atjaunināt tā galvenos pētījumus norīkoja KPMG veikt jaunu pētījumu 2019. gadā par MVU attieksmi pret IĪT. Pētījuma mērķis ir gūt pilnīgāku izpratni par to, kā ES MVU uztver un izmanto IĪT. Tas lēmumu pieņēmējiem nodrošinās jaunāko un atbilstošāko pierādījumu pamatu, no kura izstrādāt politikas nostādnes, lai uzlabotu informētību par IĪT un to izmantošanu.

Izmantojot Eurostat sagatavotos datus, EUIPO izstrādāja reprezentatīvu un stratificētu izlases kopu ar MVU no 28 ES dalībvalstīm. Šo paraugu izstrādāja, lai MVU ar IĪT iztverums būtu lielāks salīdzinājumā ar

⁽¹⁾ [2016./2017. gada ES MVU ziņojums.](#)

⁽²⁾ [Strauji augoši uzņēmumi un intelektuālā īpašuma tiesības.](#)

⁽³⁾ [Eiropas Komisijas dienestu darba dokuments “Intelektuālā īpašuma ieviešana MVU, lai veicinātu inovāciju un izaugsmi”.](#)

vispārējo populāciju (aptuveni 50 % IĪT turētāju), lai varētu apkopot attiecīgos rezultātus par jautājumiem saistībā ar IĪT īpašumtiesībām.

Kopumā tika veiktas 8349 MVU intervijas, aptverot dažādas nozares, kā arī uzņēmumu lielumus un valstis. Vairumā šā ziņojuma analīžu MVU ir iedalīti divās apakšgrupās: MVU, kas apgalvoja, ka viņiem ir IĪT (4401), un MVU, kas apgalvoja, ka viņiem nav IĪT (3948).

Tāpat kā 2016. gada rezultātu pārskatā par MVU un IĪ, MVU tika intervēti pa telefonu ar iespēju pabeigt procesu tiešsaistē. Anketa bija pieejama 23 ES valodās, un intervijas tika veiktas MVU izvēlētajā valodā.

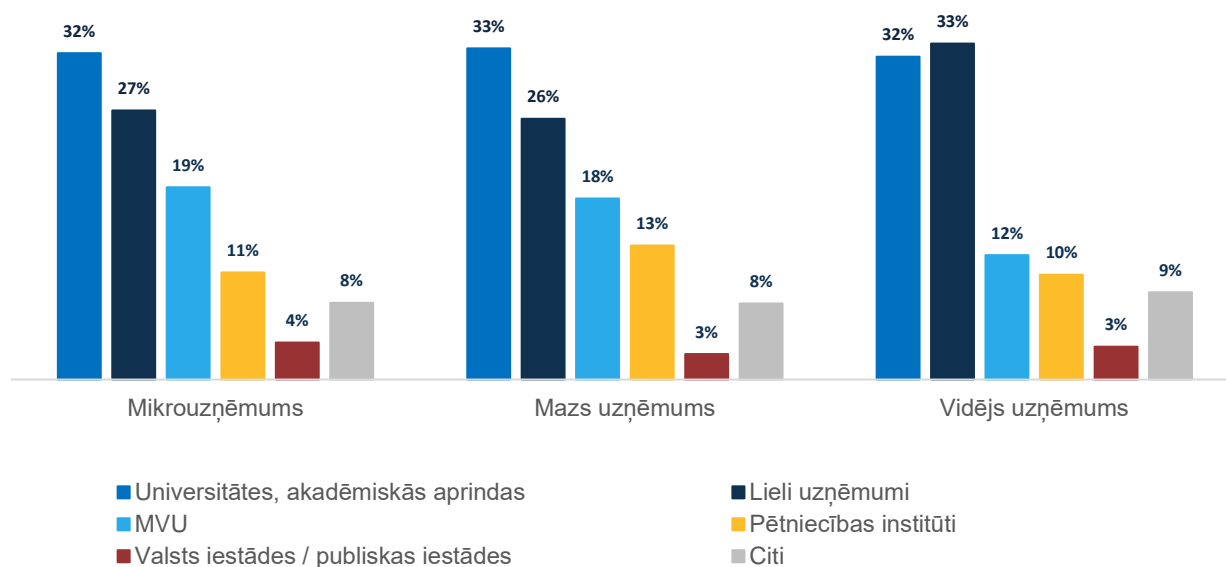
Galvenie konstatējumi

Inovācija — izpratne un realitāte

Inovācija ir būtiska ekonomikas izaugsmei, un lielākā daļa (58 %) MVU apgalvo, ka tie ir inovatīvi. Vairāk iespējams, ka IĪT turētāji ir inovatīvi — 73 % apgalvo, ka tie tādi ir, salīdzinājumā ar 42 % personu, kas nav IĪT turētāji. Visvairāk inovāciju ir jaunu produktu izstrādē — 63 % IĪT turētāju un 31 % personu, kas nav IĪT turētāji, nodrošina inovācijas šajā jomā.

Turklāt ir gandrīz divreiz lielāka iespējamība, ka IĪT turētāji sadarbojas ar citām organizācijām saistībā ar jaunām inovācijām, salīdzinājumā ar personām, kas nav IĪT turētāji. IĪT turētājiem visbiežākie sadarbības partneri ir universitātes un zinātniskās aprindas — tās ir iesaistītas gandrīz trešdaļā (32 %) gadījumu. Personas, kas nav IĪT turētāji, izvēlas sadarboties ar lieliem uzņēmumiem (34 %).

IĪT turētāju sadarbības partneri pēc uzņēmuma lieluma

ĪT turētājiem reģistrētas ĪT ir galarezultāts gandrīz pusē (46 %) sadarbību, un viņi ir vai nu ĪT turētāji, vai līdzturētāji 76 % gadījumu. Šī grupa uzskata, ka preču zīmes ir vissvarīgākās ĪT — 58 % turētāju uzskata, ka preču zīmēm ir “liela” nozīme, lai aizsargātu savas spējas veidot konkurētspējīgas priekšrocības no saviem inovācijas pasākumiem.

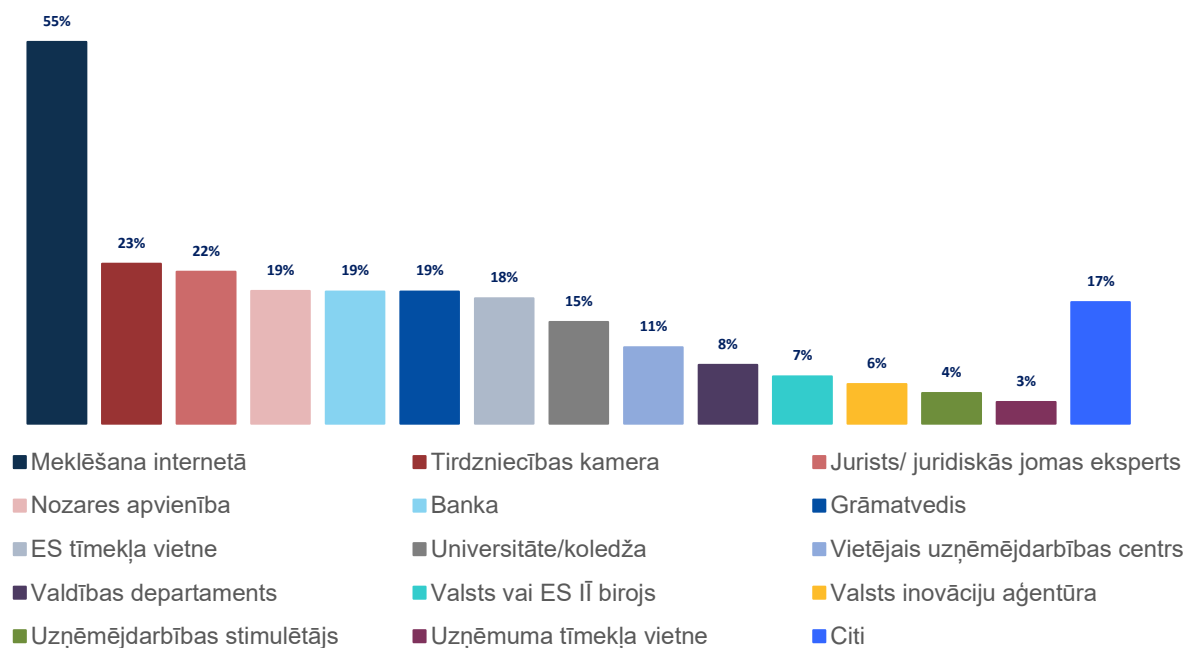
Salīdzinājums nozīmei, ko ĪT turētāji piešķir aizsardzības pasākumiem (2016.–2019. gads)

INTELEKTUĀLĀ ĪPAŠUMA TIESĪBAS	2019. gads	2016. gads
Preču zīme	58 %	38 %
Patents	32 %	16 %
Autortiesības	21 %	16 %
Dizainparaugs	24 %	22 %
Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes	12 %	14 %
Selekcionāru tiesības / augu šķirņu aizsardzība	7 %	2 %
Pusvadītāju izstrādājumu topogrāfija	6 %	1 %
Funkcionālais modelis	11 %	7 %

Zināšanas par ĪT un informācijas avoti

Ir vairāki informācijas avoti uzņēmumu atbalstam, un uzņēmumiem bieži vien var būt grūti saprast, kur meklēt informāciju. Visbiežāk izmantotais informācijas avots uzņēmējdarbības attīstībai MVU, kas ir ĪT turētāji, ir internets — šo metodi izmanto 55 % šīs grupas. Citu visbiežāk izmantoto avotu vidū ir tādi eksperti kā Tirdzniecības kameras (23 %) un juridiskie padomnieki (22 %).

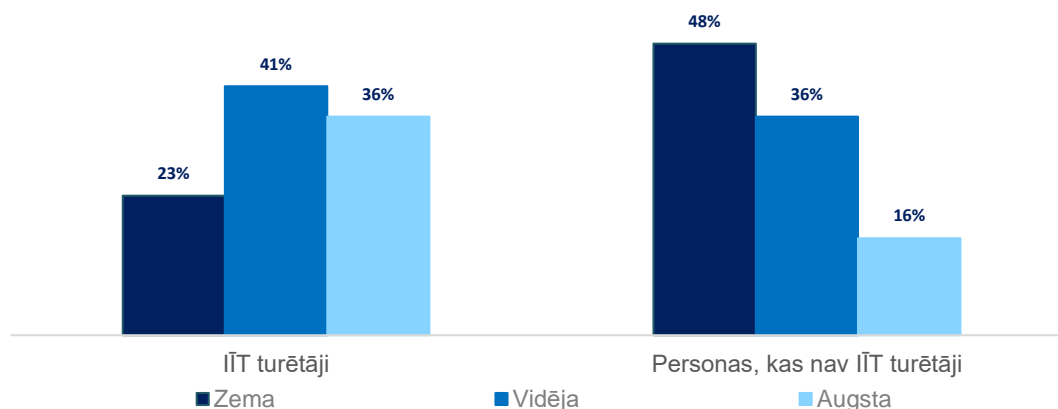
Uzņēmējdarbības attīstības informācijas avoti pēc IĪT turētājiem

Tomēr, meklējot informāciju, kas saistīta tieši ar IĪT reģistrēšanu, IĪT turētāji visbiežāk atbalstu meklē pie juridiskās jomas ekspertiem (50 %). Tikai 19 % personu, kas nav IĪT turētāji, meklēja informāciju, pirms nolēma neregistrēt IĪT. Internets bija viņu visbiežāk izmantotais informācijas avots — to izvēlējās 26 % padoma meklētāju.

Lai izmantotu intelektuālo īpašumu, vispirms ir jāizprot, kas tas ir un kā tas ietekmē uzņēmējdarbību. Kā jau sagaidāms, MVU, kas ir IĪT turētāji, ir par to vairāk informēti nekā personas, kas nav IĪT turētāji: 77 % IĪT turētāju vidēji līdz ļoti labi to pārzina salīdzinājumā ar 52 % personu, kas nav IĪT turētāji.

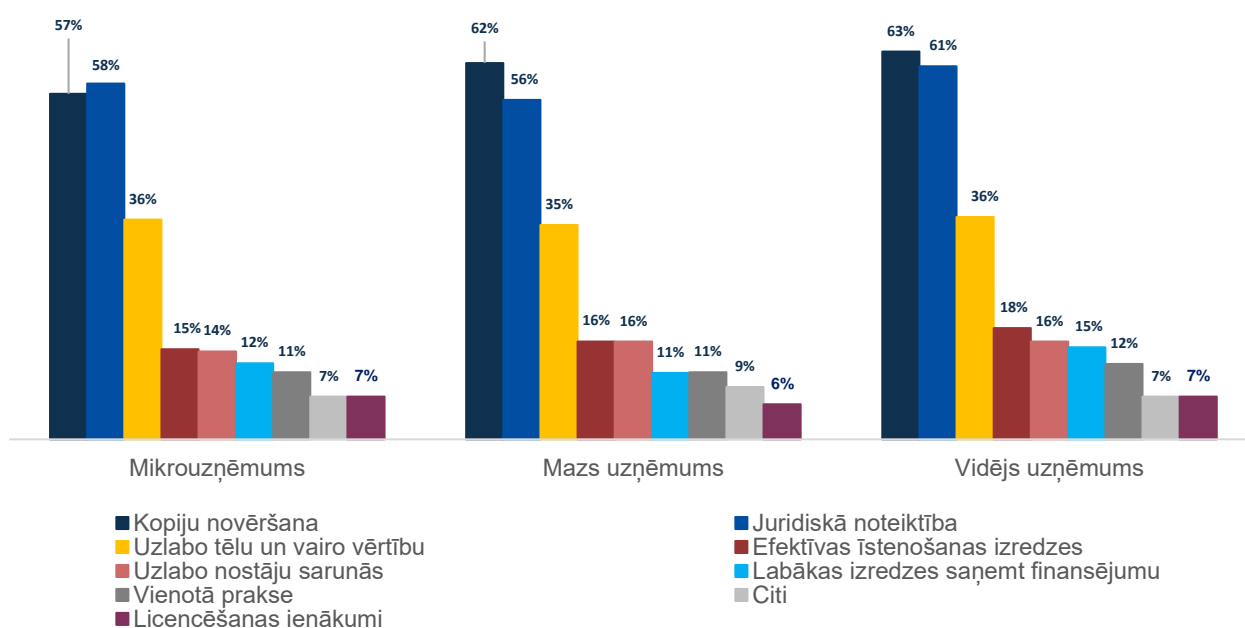
Zināšanas par IĪT pēc uzņēmuma veida

Lēmumu par IĪT reģistrēšanu iemesli un ietekme

Viens no galvenajiem IĪT izmantojuma vairošanas faktoriem ir uzlabot izpratni par to priekšrocībām. Galvenie iemesli, kurus MVU, kas ir IĪT turētāji, norādīja IĪT reģistrēšanai, bija kopiju novēršana (59 %), juridiskās noteiktības vairošana (58 %) un uzņēmuma tēla uzlabošana un vērtības vairošana (36 %). Analizējot pēc uzņēmuma lieluma, secība attiecībā uz MVU saglabājas tāda pati. Tomēr mikrouzņēmumi vairāk uzsver juridiskās noteiktības nozīmi, nevis kopiju novēršanu.

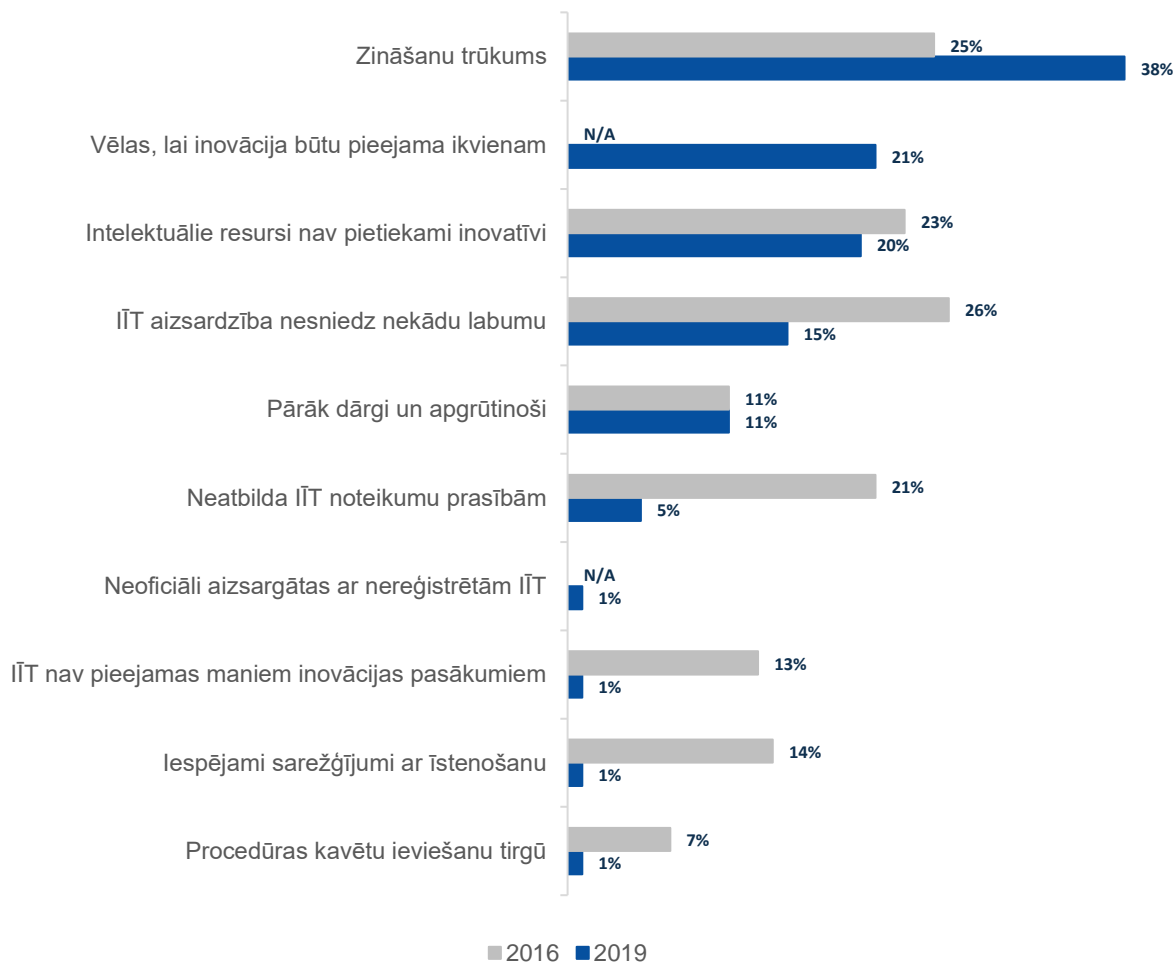
Galvenie IĪT reģistrēšanas iemesli pēc uzņēmuma lieluma

Pēc reģistrēšanas 54 % turētāju apgalvoja, ka tai ir pozitīva ietekme. Galvenie identificētie ietekmes veidi bija reputācijas pieaugums (52 %), apgrozījuma pieaugums (39 %) un spējas piekļūt jauniem tirgiem pieaugums (37 %). Tikai 1 % IĪT turētāju novēroja negatīvu ietekmi — 53 % no tiem identificēja pārmērīgus izdevumus (laiks un nauda) reģistrācijas laikā. Tomēr tas nav izplatīts uzskats — 61 % IĪT turētāju apgalvo, ka tie, reģistrējot IĪT, nav saskārušies ar problēmām.

Personām, kam nav reģistrētu IĪT, galvenie neregistrēšanas iemesli bija zināšanu trūkums par IĪ un tā priekšrocībām. Procentuāli to personu, kas norāda šo iemeslu, daudzums ir pieaudzis no 25 % 2016. gadā līdz 38 % 2019. gadā. 61 % personu, kas nav IĪT turētāji, apsvērtu reģistrēšanu, ja viņiem būtu pilnīgāka izpratne par IĪT. Otrais izplatītākais neregistrēšanas iemesls 2019. gadā ir altruistiskāks — 21 % MVU vēlējas, lai viņu inovācija būtu brīvi pieejama jebkuram, kurš to gribētu izmantot.

Personu, kas nav IĪT turētāji, galvenie IĪT neregistrēšanas iemesli

Inovācijas monetizācija

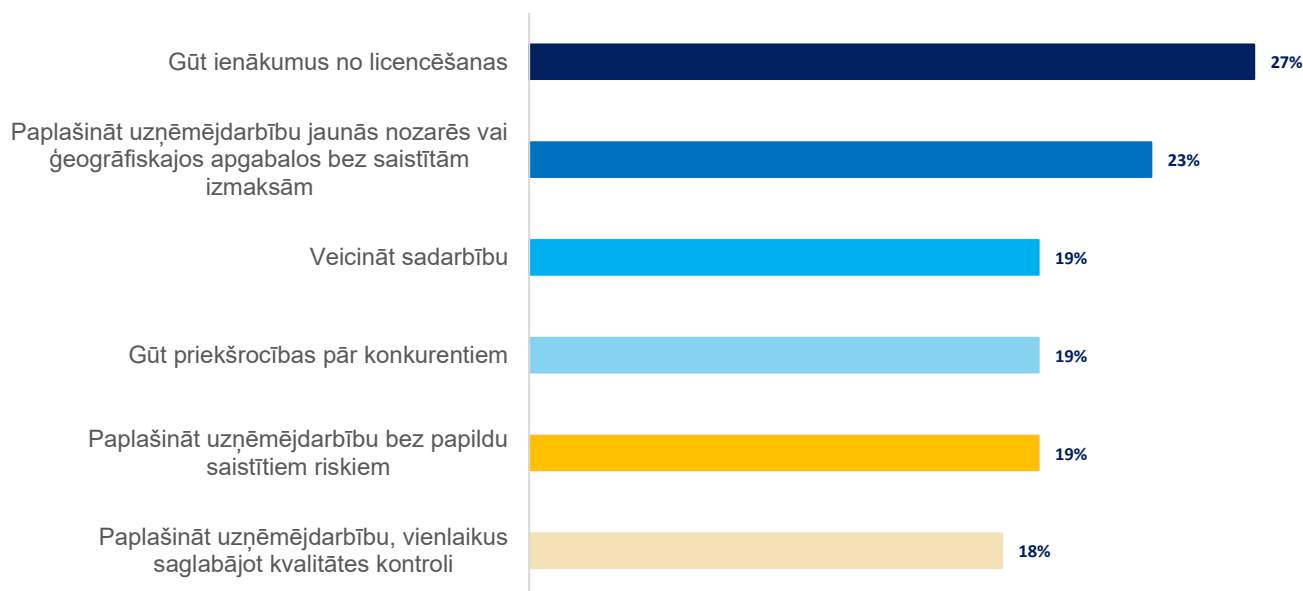
MVU bieži vien IĪT redz kā izmaksas, nevis kā ieguldījumu, jo bieži vien trūkst izpratnes par to pievienoto vērtību. Tikai 25 % vidēja lieluma IĪT īpašnieku ir profesionāli novērtējuši savus nemateriālos aktīvus, savukārt mazo uzņēmumu un mikrouzņēmumu, kas ir IĪT turētāji, vidū šis rādītājs ir vēl zemāks, proti, 20 %.

Vispārēju izpratnes trūkumu par to, kā vairot IĪT potenciālu, var novērot to MVU skaitā, kuri ir centušies iegūt finanšu līdzekļus, balstoties uz to nemateriālajiem aktīviem. Lai gan piekļuve finanšu līdzekļiem ir viena no lielākajām MVU problēmām, tikai 13 % IĪT turētāju ir centušies iegūt finanšu līdzekļus, izmantojot nemateriālos aktīvus. Tomēr 9 % turētāju to ir izdarījuši sekmīgi.

Attiecībā uz komercializāciju 24 % intervēto IĪT turētāju ir parakstījuši licenci, kas saistīta ar IĪT, un 71 % no tiem ir licencējuši savas IĪT citām organizācijām. Galvenais šādas rīcības iemesls bija gūt papildu ienākumus (27 %) un paplašināties jaunās jomās (nozārēs un ģeogrāfiskajos apgabalos), neradot saistītās izmaksas (23 %).

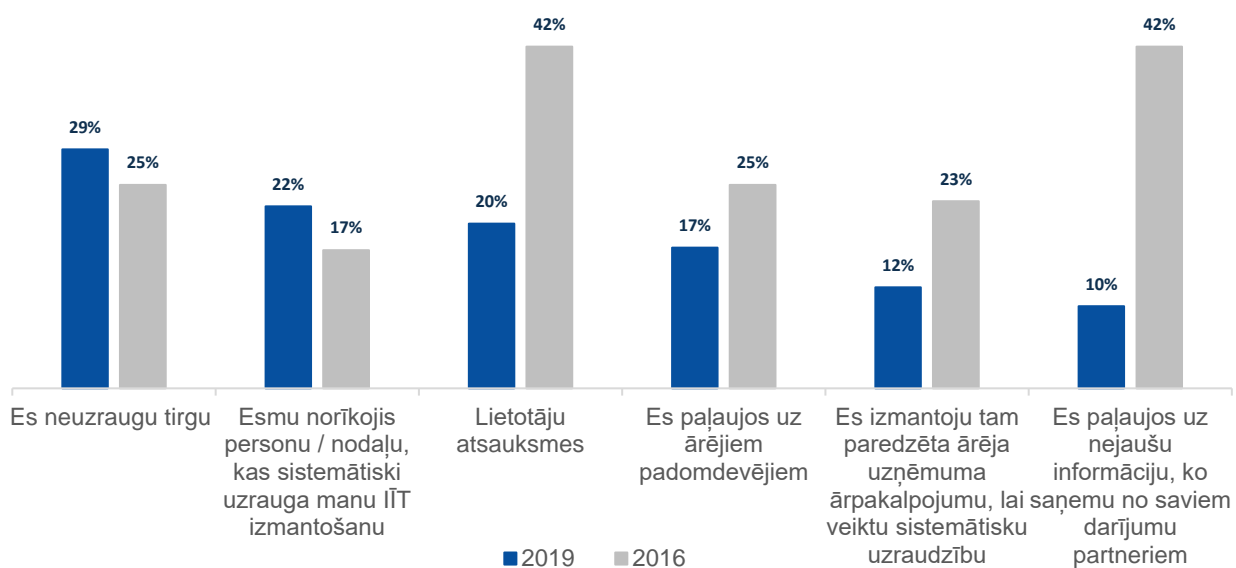
Seši galvenie iemesli, kāpēc IĪT turētāji licencē IĪT

Īstenošana

MVU bažas var radīt reģistrētu IĪT pārkāpumi. Apmēram 55 % IĪT turētāju apgalvo, ka konkurentu veikta kopēšana ir lielākais apdraudējums to IĪT nākamajā gadā. Tomēr 29 % IĪT turētāju neveic nekādus pasākumus, lai uzraudzītu tirgu attiecībā uz IĪT pārkāpumiem. IĪT turētāju, kas to dara, visbiežāk izmantotās metodes ir darbinieks vai nodaļa, kas veic uzraudzību (22 %), un lietotāju atsauksmes (20 %).

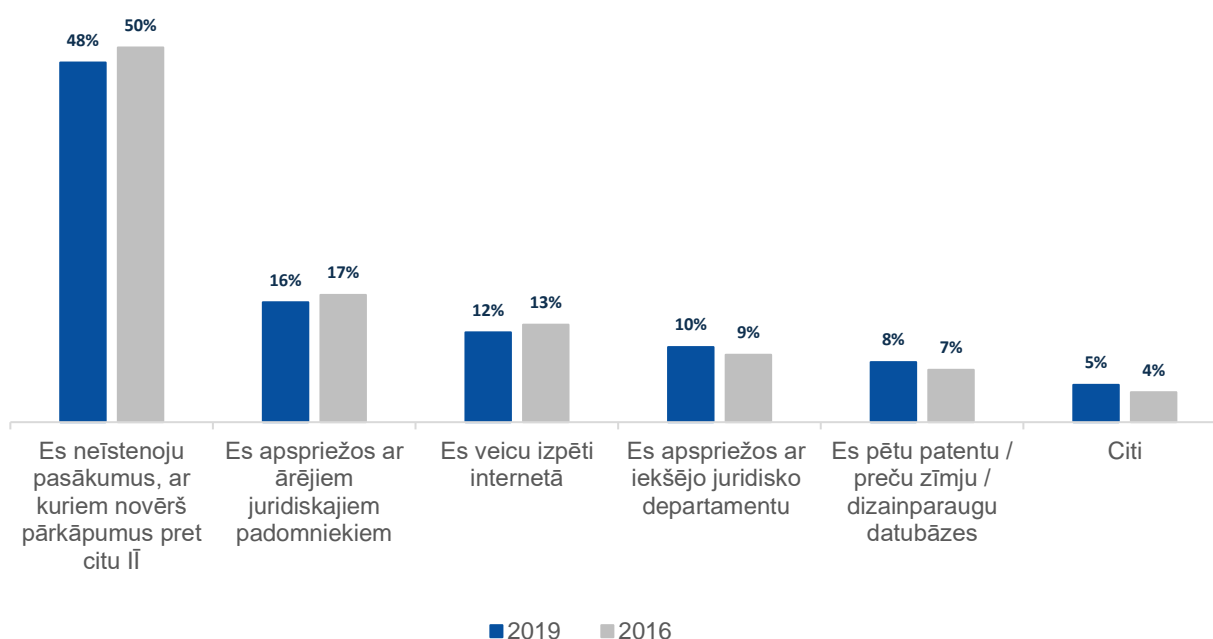
MVU piemērotie pasākumi IĪT pārkāpumu uzraudzībai (2016.–2019. gads)

To MVU skaits, kuri ir saskārušies ar IĪT pārkāpumiem pēdējos trīs gados, ir samazinājies no 31 % 2016. gadā līdz 24 % 2019. gadā. Visbiežāk tika pārkāptas preču zīmju tiesības (48 %) un patentu tiesības (24 %). Visbiežāk identificētie IĪT pārkāpumu ietekmes veidi bija samazināts apgrozījums (33 %) un kaitējums reputācijai (27 %).

Ņemot vērā pārkāpuma iespējami radīto kaitējumu, bažas rada tas, ka gandrīz puse (48 %) MVU joprojām neīsteno pasākumus, lai novērstu pārkāpumus pret citu uzņēmumu IĪT. No tiem, kas to dara, visbiežāk izmantotie pasākumi ir apspriešanās ar juridiskajiem padomniekiem (16 %) un izpēte tiešsaistē (12 %).

Tādu MVU īstenoju pasākumu salīdzinājums, ar kuriem novērš pārkāpumus pret trešo personu IĪT

Šajā pētījumā uzsver, ka MVU IĪT reģistrācijas galvenais šķērslis ir zināšanu trūkums par to, kas ir IĪT un kā tas var palīdzēt uzņēmējdarbībai. Daudzi reaģē uz informāciju, kas atbalstīs savu uzņēmējdarbību, taču joprojām pastāv nepieciešamība uzlabot izpratni par IĪT ieguvumiem.

Lai vēl vairāk veicinātu MVU izaugsmi šajā vidē, vēstījumiem attiecībā uz izpratnes veicināšanu par IĪT būtu MVU jāparāda IĪT iespējamā pozitīvā ietekme uz savas uzņēmējdarbības stiprināšanu. Pēc tam ar šiem vēstījumiem jādalās vietās un, izmantojot kanālus, ko MVU izmanto. Pētījumā konstatē, ka šie kanāli IĪT īpašnieku un to personu, kas nav IĪT īpašnieki, starpā bieži atšķiras un var arī ievērojami atšķirties dažādās valstīs, tādēļ izpratnes veicināšanai nepieciešama pielāgota pieeja.

2019. GADA REZULTĀTU PĀRSKATS PAR MVU UN INTELEKTUĀLO ĪPAŠUMU

Kopsavilkums

2019. gada oktobris